

Podpora metody Energy Performance Contracting v České republice

Ing. Hana Anftová

Po dlouhých jednáních mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí byl v červnu 2012 schválen kompromisní návrh Směrnice o energetické náročnosti. Přestože ve strategii 20-20-30 se členské státy EU dohodly na snížení spotřeby energie o 20 %, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě o 20 % a snížení emisí CO₂ o 20 % do roku 2020, při projednávání směrnice došlo ke snížení cílové hodnoty z 20 % na 17 % v oblasti energetické efektivity. Na základě analýzy opatření v Národních energetických plánech by mělo být do roku 2020 dosaženo pouze snížení energetické náročnosti o 9 %. V současné době se stále diskutuje o povinnosti veřejného sektoru každoročně zrekonstruovat 3 % z celkově využívané podlahové plochy budov ve svém vlastnictví tak, aby splňovala úroveň budovy s minimální energetickou náročností.

Protože metoda Energy Performance Contracting (EPC) umožňuje realizovat úspory nákladů na energii bez nutnosti zaplacení realizovaných opatření již v době jejich instalace a se zárukou dosažení úspor od poskytovatele energetických služeb, může tato metoda být nápomocna k dosažení cíle v oblasti energetické náročnosti v České republice. V ČR je tato metoda využívána především územně samosprávnými celky a příspěvkovými organizacemi ze státního sektoru. Rozšíření využití i pro organizační složky státu brání legislativní překážky, zejména zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a postoj Ministerstva financí ČR, které na tuto metodu pohlíží jako na skryté zadlužování státu, které je pro organizační složky státu nepřijatelné. V rámci finančních ročních programů, jejichž závazné ukazatele jsou stanoveny stejným zákonem, realizuje organizační složka státu pořízení nebo technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku. Zatímco Ministerstvo financí ČR v oblasti přípravy úprav české legislativy pro implementaci evropské směrnice používá vyčkávací taktiku, podporuje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR přípravu novelizace zákona č. 218/2000 Sb. tak, aby organizační složky státu mohly kromě investičních prostředků využít také nevyčerpané provozní prostředky státního rozpočtu k financování rekonstrukce a modernizaci energetického hospodářství, tj. využití metody EPC.

Fundamentálním předpokladem je přijetí metody EPC osobou s rozhodovací pravomocí (u samosprávných celků členem rady, u státních příspěvkových organizací zástupcem vedení této organizace). Zástupce státní příspěvkové organizace musí poté projednat přípravu projektu u příslušného ministerstva pro zařazení do Správy majetku ve vlastnictví státu (SMVS, dříve ISPROFIN). Všeobecnými překážkami k širšímu využití metody jsou náročnější příprava projektu, výběr dodavatele, se kterým obvykle pomáhá externí poradce, obsáhlost smlouvy o poskytování energetických služeb, otázka nalezení optimálního poměru mezi předpokládaným rozsahem rekonstrukce energetického hospodářství a délkou doby splácení investovaných prostředků. Ve fázi realizace projektu se mohou vyskytnout další rizika, mezi které patří nepřesné či neaktuální informace o funkci a provozních nákladech na energii a energetické hospodářství v zadávací dokumentaci, které zásadním způsobem ovlivňují velikost dosažitelných úspor, a významné změny využívání objektu v průběhu dlouhodobého projektu. Opatření navrhaná poskytovatelem energetických služeb (ESCO) mohou vést k těmto změnám:

- technologie,
- stavebně konstrukčním,

- ekonomickým,
- a změnám v lidském chování prostřednictvím informovanosti a motivaci uživatelů objektu.

Smlouva o poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem

Ministerstvo průmyslu a obchodu spolupracovalo na vzoru smlouvy o poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem, který byl letos v červnu zveřejněn. Pokud chce zadavatel předejít problému s hodnocením nabídek jednotlivých uchazečů s různými smluvními podmínkami je vhodné, když návrh smlouvy o poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem je již součástí zadávací dokumentace. Tato smlouva je kombinací smlouvy o dílo, smlouvy o financování a smlouvy o službách. V ČR se z důvodu optimálního rozložení rizik využívá koncept stálých cen energií. Poskytovatel energetických služeb je zodpovědný za dosažení úspor ve fyzických měrných jednotkách a zadavatel na sebe bere riziko změny cen energií.

Mezi podstatné smluvní podmínky patří určení základních investičních opatření, stanovení ceny, doba a způsob splácení ceny. Úspora energie je vypočítána jako rozdíl mezi referenčními hodnotami upravenými s ohledem na stanovené vnější podmínky, mezi které zejména patří počasí, míra využití objektu, doba a intenzita používání technologických zařízení, v daném období a skutečnými hodnotami spotřeby energie.

Období smluvního vztahu je děleno na tři fáze:

- **předběžné činnosti** – Před provedením základních opatření je ESCO povinno ověřit stav využití energie v objektech. V případě zjištění odchylek od dat ze zadávací dokumentace zpracuje ESCO rozbor vlivu zjištěných odchylek na základní opatření, cenu, dobu splatnosti a případně navrhne náhradní opatření a změny smluvních podmínek.
- **období provedení základních opatření** – Po instalaci základních úsporných opatření obvykle následuje zkušební provoz, na jehož konci se provádí komplexní zkoušky, které před předáním instalovaného zařízení klientovi potvrdí funkčnost a soulad investičních opatření s příslušnou legislativou a normami. Na základě protokolu o předání a převzetí či splnění stanovených smluvních podmínek je ESCO oprávněno vystavit fakturu za provedení základních opatření.
- **doba poskytování garance** – V této fázi probíhá splácení ceny za provedená opatření včetně úroku, poskytování energetického managementu s vyhodnocováním úspor. Záruční doba je zpravidla diferencována pro strojní zařízení, montážní práce a stavební práce. Povinností klienta je po dobu garance provádět obsluhu a údržbu energetického systému v souladu s pokyny ESCO. V rámci energetického managementu ESCO průběžně sleduje a vyhodnocuje hospodaření s energií, doporučuje další možná opatření, zpracovává zprávu za skončené zúčtovací období. ESCO poskytuje klientovi záruku, že cena za provedená opatření, úroky, cena energetického managementu nebudou vyšší než celková úspora nákladů. Při nedosažení garantované úspory má objednatel právo na uplatnění sankce vůči ESCO. Před skončením doby poskytování garance je ESCO povinno ověřit funkčnost všech předmětů investičních opatření a po jejím skončení zpracovat závěrečnou zprávu.

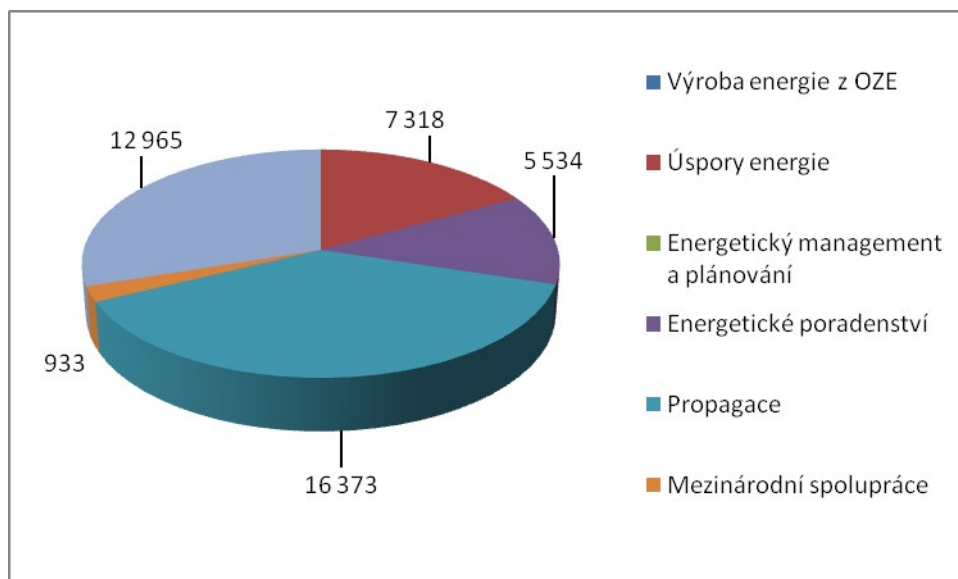
V praxi je smluvně zakotveno právo ESCO na postoupení pohledávky za klientem z titulu ceny za provedená opatření včetně úroku na třetí osobu s platnou bankovní licenci ČNB či renomovanou finanční institucí působící na území České republiky po předání instalovaných opatřeních.

Program EFEKT

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR spravuje program EFEKT, který je určen pro oblast úspor energie, využívání obnovitelných zdrojů energie, energetické poradenství, propagaci v oblasti energetiky. Tento program je doplňkem k energetickým programům podporovaným ze strukturálních fondů EU a jeho cílem je podpora osvětové činnosti, investičních akcí menšího rozsahu a pilotních projektů. V roce 2012 budou z Programu EFEKT vyplaceny dotace ve výši 30 mil. Kč

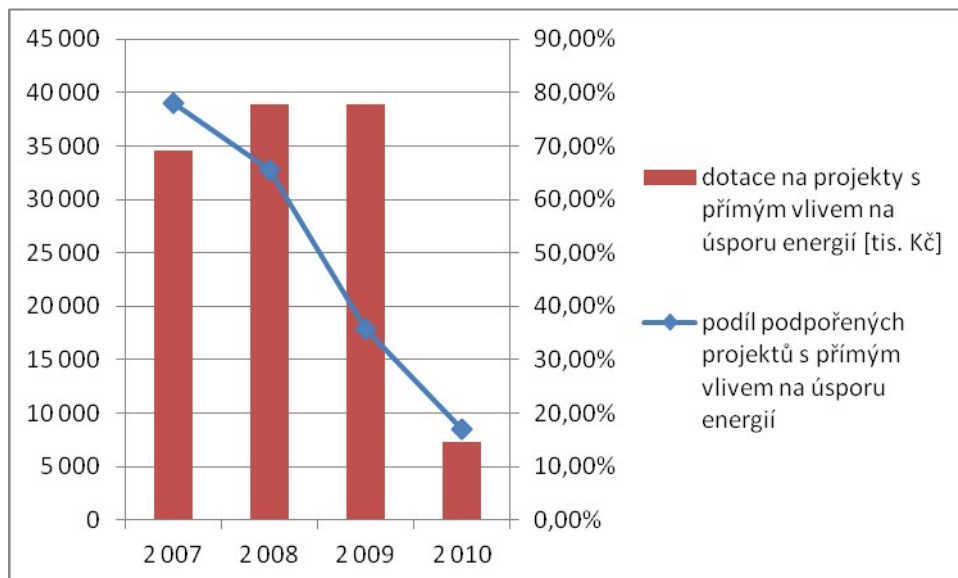
V oblasti bezplatného energetického poradenství je každoročně poskytována podpora energetickým konzultačním a informačním střediskům (EKIS). Podpořené vzdělávací a propagační projekty jsou zaměřeny na úspory energie v budovách, rentabilní využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE), monitoring, úspory ve veřejném osvětlení, kombinovaná výroba tepla a energie. Příjemci dotace bývají podnikatelé, občanská sdružení, obce, kraje, školská, sociální a zdravotní zařízení, neziskové organizace, energetičtí poradci a výzkumné organizace vykonávající činnost na území ČR. Maximální výše podpory se dle typu projektu pohybuje od 100 tis. Kč a podíl dotace od 40 do 100 %. Pro přípravu projektu EPC je maximální dotace 100 tis. Kč s minimální spoluúčastí 20 %. Přestože v roce 2010 byly poskytnuty dotace ve výši 43,123 mil. Kč, v následujícím roce byl rozpočet programu z důvodu restriktivních opatření snížen na 30 mil. Kč.

Obr. č. 1 Poskytnuté dotace v rámci programu EFEKT 2010 dle zaměření projektu, v tis. Kč

Zdroj dat: [5]

Obr. č. 2 Dotace projektů v rámci programů EFEKT s přímým vlivem na úsporu energie

Zdroj dat: [5]

Operační program Podnikání a inovace a Operační program Životní prostředí

Řídícím orgánem Operačního programu Podnikání a inovace je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. V rámci prioritní osy 3 Efektivní energie je z fondu EU vyčleněno 418,2 mil. €, které mohou být využity například na rekonstrukci zařízení na výrobu a rozvod elektrické a tepelné energie z obnovitelných zdrojů, zavádění a modernizace systémů měření a regulace, modernizace, rekonstrukce a snižování ztrát v rozvodech elektřiny a tepla. Na prioritní osu 3 Udržitelné využívání zdrojů energie, která se zabývá např. využitím odpadního tepla, instalací obnovitelných zdrojů energie a zateplovacími systémy budov bylo vyčleněno 0,67 mld. € v rámci Operačního programu Životní prostředí. V České republice není poskytována přímá podpora projektů EPC nebo Energy Contracting (EC) v rámci operačního programu Životní prostředí (OPŽP). Pokud je kombinováno financování opatření podporovaných z těchto dotací a smlouva o poskytnutí energetických služeb se zaručeným výsledkem, vedoucí k snížení potřeby energií, tak se způsobilé výdaje snižují o úsporu provozních nákladů, které bude dosaženo po dobu pěti let trvání smluvního vztahu s ESCO. Využití EPC jako jiného zdroje financování umožňuje realizování dílčích projektů s kratší dobou návratnosti než 5 let a vylepšuje hodnocení projektů při zkoumání vhodnosti pro získání dotace započítáním energetických úspor, které budou financovány pomocí EPC za předpokladu že, v rámci výběrového řízení na zhotovitele se vyžaduje služba EPC a předmět díla je totožný s předmětem podpory. V případě, že metodou EPC jsou realizována opatření nepodporovaná dotacemi z OPŽP, zohledňují se vygenerované úspory při hodnocení, ale jejich realizace musí být dokončena později než realizace dotovaných opatření,[7].

Závěr

Metoda Energy Performance Contracting nabývá stále důležitějšího významu při zabezpečování úspor energií v širokém spektru hospodářských odvětví. Největší překážkou pro častější zavedení EPC do české praxe je nízká informovanost a motivovanost

volitelných zástupců územně samosprávných celků a řídicích státních úředníků k této formě řešení. Pro rozšíření metody EPC je nezbytné upravit legislativní rámec, který by jednoznačně deklaroval možnosti a způsoby použití této metody.

Literatura:

- [1] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.: *Metodika přípravy a realizace energeticky úsporných projektů řešených metodou EPC*. MPO. Praha 2012
- [2] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.: *Smlouva o poskytování energetických služeb se zaručeným výsledkem*. MPO. Praha 2012
- [3] ČSOB – SEVEN, *Energetické služby se zárukou*. Praha
- [4] SEVEN. [online] [cit. 2011-09-28]. Dostupný z webu: <http://www.epc-ec.cz/>
- [5] Program EFEKT. [online] [cit. 2012-09-28]. Dostupný z webu: <http://www.mpo-efekt.cz/>
- [6] TZB-Info. [online] [cit. 2012-09-27]. Dostupný z webu: <http://www.oze.tzb-info.cz/>
- [7] Vrbický O.: *Synergie stavebních a technologických úsporných opatření u projektů*. Státní fond životního prostředí, mezinárodní konference EEBW, 24. 11. 2010
- [8] Strukturální fondy. [online] [cit. 2012-09-27]. Dostupný z webu: <http://www.strukturalni-fondy.cz/>